

Pleidooi voor een Vlaams Actieplan Talen

Een goede talenkennis en intercultureel inzicht zijn van groot belang in een wereld waarin contacten over (taal)grenzen heen steeds belangrijker worden. Het beheersen van zowel de eigen taal als andere talen bevordert wederzijds begrip en internationale samenwerking. Het versterkt de vaardigheid om overtuigend, respectvol en met oog voor complexiteit en nuance te communiceren. En toch wordt het maatschappelijke belang van dergelijke ‘geletterdheid’ schromelijk onderschat. **De gezamenlijke opleidingen taal- en letterkunde en toegepaste taalkunde aan de verschillende Vlaamse universiteiten roepen de overheid op om samen met hen maatregelen te nemen om sterker in te zetten op geletterdheid en meer dan ooit meertaligheid te promoten.**

Vlaanderen is gesitueerd in het hart van Europa, op het snijvlak van verschillende talen en culturen. De **regio staat vanouds bekend als meertalig** en is afhankelijk van mensen die zich in verschillende talen kunnen uitdrukken. Een goede kennis van de eigen taal, literatuur en cultuur is een belangrijke voorwaarde voor het aanleren van vreemde talen. Kennis van vreemde talen is dan weer cruciaal voor vaardigheden op het terrein van interculturele communicatie. Literatuur bevordert het inlevingsvermogen in andere werelden. De studie van de eigen taal in combinatie met die van andere talen en culturen biedt inzicht in complexe culturele kwesties, wat broodnodig is om goed te functioneren in de diverse samenleving van vandaag.

Geletterdheid heeft daarnaast ook **een grote maatschappelijke en economische waarde**. Vaardigheden zoals kritisch denken en creativiteit, die volgens het World Economic Forum de komende jaren een sleutelrol zullen spelen op de arbeidsmarkt, worden in taalopleidingen ontwikkeld, bovenop essentiële talige vaardigheden zoals lees-, spreek-, schrijf- en luistervaardigheid, die minstens even gegeerd zijn op de arbeidsmarkt. **Niet enkel ‘gecijferdheid’ maar ook geletterdheid** is dus noodzakelijk in het maatschappelijk en economisch weefsel van de toekomst.

Tegen deze achtergrond moeten een aantal recente tendensen ons zorgen baren. Het aantal studenten dat talen studeert is in vijf jaar met 23% gedaald (onderzoek VUB 2018). Als er niet wordt ingegrepen, zal dit op korte termijn leiden tot een groot tekort aan degelijk opgeleide leraren Nederlands, Frans, Engels, Duits, Spaans en klassieke talen in het Nederlandstalige secundair onderwijs van Brussel en Vlaanderen. Leraar Frans is nu al een van de officiële knelpuntenberoepen (gegevens VDAB 2019) en zonder doeltreffende maatregelen zullen de tekorten zich ook voordoen bij de andere talen. Zo werd in Brussel recent nog de noodklok geluid vanwege een groot tekort aan leraren Nederlands. Het PIRLS-onderzoek van 2016 naar het niveau van begrijpend lezen in het vierde leerjaar suggereert dat de leesvaardigheid in Vlaanderen in vrije val is (Van Damme et al. 2019). Er zijn daarnaast indicaties dat de talenkennis bij de jongste generatie studenten dramatisch daalt, zoals ten aanzien van het Frans (zie o.a. Vanneste 2012).

Om het tij te keren, wil het overleg van opleidingen taal- en letterkunde en toegepaste taalkunde met steun van de Vlaamse overheid een **campagne opstarten die de keuze voor taalvakken en taalopleidingen bevordert, geletterdheid promoot en meertaligheid aanmoedigt**. Een dergelijke campagne is een logische en noodzakelijke stap na de succesvolle STEM-campagne voor de technische vakken. Daarnaast vragen de taalopleidingen dringend middelen om meer systematisch te kunnen inzetten op **kwalitatieve en onderzoeksgebaseerde nascholing van leerkrachten** – omdat geletterdheid en meertaligheid beginnen bij onderlegde en begeesterende taalleerkrachten.

De academische taalopleidingen willen hierover het gesprek aangaan met de politiek verantwoordelijken voor onderwijs en dringen aan op een engagement van de volgende regering.

Overleg van opleidingen taal- en letterkunde en toegepaste taalkunde (KU Leuven, UGent, UAntwerpen en VUB)

Hoger onderwijs in cijfers 2017-2018 – <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?id=11047>

VDAB 2018 – https://www.vdab.be/sites/web/files/doc/trends/Knelpuntenberoepen_lijst_2019.pdf

VUB 2018 – <http://www.vubtoday.be/nl/content/steeds-minder-studenten-kiezen-voor-een-taalopleiding>

Van Damme, J., K. Bellens en W. Van den Noortgate. 2019. Evolutie van de effectiviteit van Belgische en Vlaamse onderwijssystemen. TORB. Tijdschrift voor onderwijsrecht en onderwijsbeleid. 3: 165-184.

Vanneste 2012 – <https://www.uantwerpen.be/images/uantwerpen/container20567/files/00304736-3.pdf>

Van Paassen, D. 2019 over de situatie in Nederland – <https://www.groene.nl/artikel/de-hollandsche-welsprekendheid>

World Economic Forum – <https://www.weforum.org/agenda/2016/03/21st-century-skills-future-jobs-students/>